

FÖRSTUDIE

Förstudie - Kompetensförsörjning

Framtagen av: Ledningskontoret Region Gotland

Datum: 2016-11-11

Region Gotland i samarbete med Tillväxtverket

MED FINANSIERING FRÅN

Region Gotland

Besöksadress Visborgsallén 19

Postadress SE-621 81 Visby

Telefon +46 (0)498 26 90 00

E-post regiongotland@gotland.se

Org nr 212000-0803

Webbplats www.gotland.se

Innehållsförteckning

Förstudie - Kompetensförsörjning	1
1. Inledning/bakgrund	3
2. Rambölls uppdrag och tillvägagångssätt.....	3
2.1 Rambölls tillvägagångssätt	4
3. Identifierade insatsområden inom kompetensförsörjning	5
4. Föreslagna projekt	6
Projekt 1: Att höja utbildningsnivån – öka genomströmning i grundskolan och gymnasiet samt bidra till ett ökat inflöde till eftergymnasial utbildning	6
Projekt 2: InterCom version 2.0 - nyanställning	7
Projekt 3: Fler studenter som stannar på Gotland	7
Projekt 4: Sommarläger i teknik och maskin	8
Projekt 5: Skapa samverkansformer mellan skola och arbetsliv för bättre matchning från skola till arbetslivet	8
Projekt 6: Attrahera kompetens till Gotland	8
Projekt 7 och 8: Etablering av ett nära och fördjupat samarbete mellan Uppsala universitet och Region Gotland.....	9
5. Övriga förslag.....	9

1. Inledning/bakgrund

31 augusti 2015 beslutade regeringen om att föreslå nya områden på Gotland att bli Natura 2000-områden.¹ I samband med detta aviserades vikten av att Gotland har en fortsatt livskraftig industri och näringsliv. Peter Larsson fick ett särskilt uppdrag att tillsammans med bland annat regionala företrädare, näringsliv och fackliga organisationer ta fram förslag på insatser för fler jobb och hållbar näringsutveckling på Gotland till en summa om 100 miljoner kronor. 30 juni 2016 beslutade regeringen om att ge Tillväxtverket i uppdrag samt erbjuda Region Gotland att genomföra insatser för att skapa hållbar regional tillväxt och näringslivsutveckling mot bakgrund av de förslag som Peter Larsson föreslagit i sin utredning *Hållbara Gotland* från samma år. I utredningen föreslogs följande innovationsmiljöer vilka också tilldelats en del av den sammanlagda summan om 100 miljoner kronor.

- Ny industriell utveckling
- Hållbara livsmedel och maritima näringar
- Besöksnäringar och kultur
- Digitalisering
- Kompetensförsörjning

Tillväxtverkets och Region Gotlands genomförande av insatserna inom ramen för de tilldelade medlen ska ske löpande mellan 2016-2019 och slutrapportering skall ske till regeringen år 2020. Under hösten 2016 inledde Tillväxtverket och Region Gotland en processinriktad dialog med huvudaktörer som pekats ut i utredningen. Beslut togs om att initiera nödvändiga förstudier för var och ett av ovanstående områden som föreslagits av Peter Larsson. Nedan följer en ansvarsfördelning av förstudierna som under hösten 2016 har genomförts.

- Ny industriell utveckling – Almi Gotland
- Hållbara livsmedel och maritima näringar – Region Gotland och Länsstyrelsen i samverkan med Gotland Grönt centrum
- Besöksnäringar och kultur – Science Park Gotland
- Digitalisering – Science Park Gotland
- Kompetensförsörjning – Region Gotland

Region Gotland har givit Ramböll Management Consulting (Ramböll) i uppdrag att författa denna förstudie som avser kompetensförsörjning. Förstudien ligger i linje med det av Region Gotland redan framtagna Tillväxtprogrammet 2016-2020 och som beslutades av Regionsstyrelsen i november 2016.

2. Rambölls uppdrag och tillvägagångssätt

Syftet med förstudien har varit att identifiera möjliga projekt inom ramen för kompetensförsörjningsområdet och hur dessa kan organiseras i form av huvudaktör för respektive projekt samt andra möjliga inblandade aktörer för respektive projekt. Projekten har tagits fram utifrån 10 fastställda insatsområden som definierats inom kompetensförsörjningsområdet i Region Gotlands Tillväxtnsprogram. Förstudien ämnar besvara följande frågeställningar:

1. Vilka projekt är prioriterade inom kompetensförsörjningsområdet med utgångspunkt i de identifierade insatsområdena i Tillväxtprogrammet?
2. Vilka aktörer ska äga respektive projekt (huvudaktör) och vilka andra aktörer bör involveras?

I förstudien har Ramböll även genomfört en övergripande bedömning av vilka möjligheter respektive projektförslag har att söka finansiering från Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF). Rambölls bedömning baseras på projektförslag som fortfarande är under konstruktion

¹Ett Natura 2000-område är ett nätverk av skyddade områden i hela EU. Målet med nätverket är att hejda utrotningen av arter och livsmiljöer. I Sverige finns cirka 4 000 Natura 2000-områden. Många av dem är också naturreservat eller nationalpark. Det är länsstyrelserna som ansvarar för att ta fram förslag på nya Natura 2000-områden. Naturvårdsverket granskar länsstyrelserna urval och föreslår områden till regeringen. Regeringen beslutar att till EU-kommissionen föreslå att områden ska upptas i Natura 2000-området.
<http://www.naturvardsverket.se/Var-natur/Skyddad-natur/Natura-2000/>

och som till stor del ännu inte specificerats. Det är därför sannolikt att projektförslagen kan komma att ändras i sin karaktär. Bedömningen av sannolikheten att respektive projektförslag ska kunna söka medel från det regionala strukturfondsprogrammet är därför en övergripande bedömning, detta innebär att vi inte kan garantera att projektförslagen faktiskt kommer att erhålla finansiellt stöd från ERUF eller ESF. Bedömningen bör därför ses som vägledande för det fortsatta arbetet framåt.

2.1 Rambölls tillvägagångssätt

I *Hållbara Gotland* betonades att det fortsatta arbetet med kompetensförsörjning ska bedrivas inom redan befintliga strukturer för området och Kompetensplattform Gotland var en av flera aktörer som särskilt pekades ut i utredningen. Ramböll har sedan våren 2016 haft i uppdrag att stötta Kompetensplattform Gotland. Uppdraget har handlat om att analysera kompetensplattformens nuvarande organisering, arbetsätt och prioriteringar och med utgångspunkt i regionala strategier, workshops och intervjuer med deltagande organisationer ta fram ett underlag kring hur detta kan utvecklas. Denna förstudie baseras därför i viss utsträckning på information och material som framkommit under detta uppdrag.

Utöver ovanstående har förstudien genomförts med hjälp av dokumentstudier, intervjuer och workshops med deltagande aktörer i kompetensplattformen och flertalet andra intressenter.

Dokumentstudier har genomförts av utredningen *Hållbara Gotland*, Tillväxtprogrammet och andra relevanta dokument för förstudien.

Kvalitativa telefonintervjuer har genomförts med samtliga deltagare i Kompetensplattform Gotland vid två tillfällen, möjliga framtida deltagare i Kompetensplattform Gotland samt med andra aktörer som är eller kan vara intressanta för de projekt som föreslås i denna förstudie.

Workshops på plats i Visby har dels hållits vid två tillfällen med kompetensplattformens deltagare, dels vid ett tillfälle med andra intressenter². I den avslutande workshopen inbjöds över 70 aktörer att delta för att diskutera och formulera projektförslag inom kompetensförsörjningsområdet med utgångspunkt i Tillväxtprogrammet. Under workshopen delades deltagare in i mindre grupper som gruppvis formulerade projektförslag utifrån de 10 insatsområden inom kompetensförsörjning som finns formulerade i Tillväxtprogrammet. Bland de inbjudna aktörerna fanns branschorganisationer, näringslivsrepresentanter, utbildningsaktörer och andra aktörer med intresse för kompetensförsörjning. Under workshopen togs även förslag fram kring vilka aktörer som kan tänkas vara projektägare samt vilka övriga aktörer som bör involveras för respektive projektförslag.

Kompletterande telefonintervjuer har genomförts efter den sista workshopen. Intervjuerna syftade till att förankra respektive projektförslag med respektive föreslagen huvudaktör för projektet. Telefonintervjun syftade också till att säkerställa att den föreslagna huvudaktören kan tänka sig att agera huvudaktör för respektive projekt.

---

² Deltagande aktörer var Polismyndigheten, Gotland Grönt Centrum, Uppsala universitet, Försäkringskassan, Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen Region Gotland, Science Park Gotland, Gotlands slagteri, Cementa, Inspiration Gotland/Inflyttarbyrå, Visby Centrum/Krögarföreningen, LO-distriktet Gotland, Ledningskontoret Region Gotland, Gotlands Bilfrakt, Arbetsförmedlingen, Företagarna Gotland, Folkuniversitet, Gotlands folkhögskola, Svenska Spel, Länsstyrelsen Gotland, Riksantikvarieämbetet och 4potentials.

3. Identifierade insatsområden inom kompetensförsörjning

Tillväxtprogrammet 2016-2020 som Region Gotland tagit fram syftar till att styra genomförandet av det regionala tillväxtarbetet med fokus på stärkt attraktionskraft. Tillväxtprogrammet ska vägleda insatser av och samordning mellan aktörer på såväl lokal, regional som nationell nivå och har det nationella målet med den regionala tillväxtpolitiken som yttersta mål. Mot bakgrund av Tillväxtprogrammets syfte har denna förstudie avgränsats till att utgå från redan framtagna insatsområden i programmets avsnitt om kompetensförsörjning.

Insatsområdena som föreslagits i Tillväxtprogrammet avser att möta en eller flera identifierade gotländska samhällsutmaningar. Insatserna syftar till att främja hållbar utveckling, differentierat näringsliv, varierat utbud av arbetstillfällen och ett ökat antal arbetstillfällen. Vidare syftar insatserna till att främja företagsamheten med hjälp av ett aktivt etableringsarbete liksom genom initiativ inom den fysiska samhällsplaneringen.³

De utmaningar och prioriterade insatsområden som identifierats i Tillväxtprogrammet 2016-2020 inom det regionala kompetensförsörjningsarbetet och som denna förstudie och föreslagna projektförslag tar sin utgång i är följande:

Utmaningar	Prioriterade insatsområden
Antalet personer som efterfrågas inom olika branscher är få till antalet och behovet kan inte mötas av fasta utbildningar där ett stort antal personer examineras inom ett område årligen.	1. Arbete för flexibla utbildningslösningar utifrån arbetsgivares kompetensbehov.
Småskaligheten gör att arbetsgivare saknar resurser för att arbeta strategiskt med sin kompetensförsörjning.	2. Insatser som möter utmaningarna för små företag gällande strategisk kompetensförsörjning genom exempelvis främjande av nätverk eller andra identifierade insatsbehov.
Utbildningsnivån behöver höjas.	3. Samsyn och samordning i form av gemensam målbild och prioriterade insatser av berörda aktörer, såsom grund- och gymnasieskola och universitet, för arbete mot en högre utbildningsnivå.
90 % av de som studerar på Campus Gotland flyttar från ön efter genomförda studier.	4. Etablering av ett nära och fördjupat samarbete mellan Uppsala universitet och Region Gotland.
Studie- och yrkesvägledningsarbetet och samspelet mellan skola och arbetsliv behöver stärkas.	5. Förutsättningar för mer välgrundade utbildnings- och yrkesval genom stärkt studie- och yrkesvägledning i grund- och gymnasieskola, till nyanlända samt medborgare som vill vidareutbilda sig i vuxen ålder.
Arbetsgivare uppger att de inte hittar den kompetens som efterfrågas.	6. Fortsatt utvecklingsarbete inom den regionala kompetensplattformen för bättre matchning på arbetsmarknaden. 7. Undersöka möjligheterna att starta Teknikcollege på Gotland 8. Förbättrad samverkan mellan gymnasieskolan och arbetsmarknad
Arbetsgivare uppfattar att det är svårt att rekrytera kompetens från fastlandet.	9. Analys kring utvecklingsbehov av strukturer och verksamheter som arbetar med att inspirera och stötta människor till en gotlandsflytt där personerna besitter kompetenser som de gotländska arbetsgivarna efterfrågar. 10. En mer utvecklad struktur eller arbetssätt för att i större omfattning stötta personer som vill flytta till Gotland, samt medflyttande, att få ett för individen relevant arbete och etablera sig på Gotland.

Tabell 1 Sammanställning av utmaningar och prioriterade insatsområden från Region Gotlands Tillväxtprogram 2016-2020⁴

³ Tillväxtprogrammet 2016-2020 version 160920 s. 24

⁴ Tillväxtprogrammet 2016-2020 version 160920 s. 24

4. Föreslagna projekt

Nedan följer en sammanställning av de projektförslag som arbetats fram. Varje projektförslag presenteras nedan med ett projektnamn, projektbeskrivning, vilket insatsområde i Tillväxtprogrammet 2016-2020 som projektförslaget bidrar till (se tabell 1 ovan), föreslagen huvudaktör, övriga möjliga aktörer och slutligen en övergripande första bedömning huruvida projektet möjligen kan söka finansiering genom ESF eller ERUF.

Nedanstående projekt överstiger sannolikt den indikativa fördelningen av de ekonomiska medlen inom Hållbara Gotland. Då innovationsmiljön kompetensförsörjning är horisontell och understödjer övriga innovationsmiljöer föreslår förstudien att projektmedel till kompetensförsörjning utökas från den indikativa fördelningen.

Projekt 1: Att höja utbildningsnivån – öka genomströmning i grundskolan och gymnasiet samt bidra till ett ökat inflöde till eftergymnasial utbildning

Projektbeskrivning: Det långsiktiga målet med detta projekt är att höja utbildningsnivån på Gotland. Syftet med projektet är att genomföra ett flertal delprojekt inom ramen för olika verksamheter som på sikt ska bidra till att uppfylla det långsiktiga målet. Delmålen har formulerats så att olika delar av utbildningsväsendet men också arbetsmarknaden berörs. Projektet omfattar fyra delprojekt som beskrivs nedan.

Delprojekt 1: Skola och arbetsliv

I detta delprojekt ingår nedanstående insatser.

- Utveckla modell för prao, exempelvis implementering av "röda tråden" och Teknikvecka med förebild "vårdprao".
- Inspirationsaktiviteter för hela grundskolan inklusive förskolan inom naturvetenskap och teknik samt andra specifika insatser för ökat intresse för naturvetenskap och teknik.
- Utveckla modell där elever/klasser själva bygger sina egna koncept/program för hur de vill närma sig och ha kontakt med näringslivet och arbetsmarknaden. För de högskoleförberedande gymnasieprogrammen, projektarbete i skola i syfte att låta elever jobba fram förslag på hur de kan få en ökad kunskap om arbetsmarknadens behov.
- Alla gymnasieelever i exempelvis årskurs två åker till Arbetslivs-/utbildningsmässan i Älvsjö, Stockholm för att motiveras till att avsluta sina studier.
- Konstruera ett samarbete mellan gymnasieskolan och företagardagen och turistdagen samt skördefestivalen.
- Anordna systematiserade besök på Campus Gotland.
- Bygga upp en pool av förebilder inom naturvetenskap och teknik, genom denna pool av förebilder bedriva riktade insatser i form av exempelvis besök till förskola och Fenomenalen där syftet är att äldre elever ska inspirera yngre elever till ökat intresse för naturvetenskap och teknik.
- Kontinuerlig studie- och yrkesvägledning och att systematisera vägledningen för att bidra till att fler går klart gymnasiet (studiemotivationshöjande när man som elev förstår kopplingen till arbetslivet) samt att involvera föräldrar i studie- och yrkesvägledningen (till exempel genom föräldramöten som innehåller information om arbetsmarknaden).
- Utveckla strukturer för studie- och yrkesvägledning av nyanlända samt vuxna gotlänningar i syfte att bidra till effektiv omställning på arbetsmarknaden.

Delprojekt 2: Teknikcollege

Detta delprojekt innefattar en förstudie kring möjligheten att bedriva teknikcollege på Gotland. I förstudien ska anställningsbehovet undersökas så att den eventuella undervisningen som bedrivs vid Teknikcollege så långt som möjligt anpassas efter arbetsmarknadens behov.

Delprojekt 3: Strukturer för YH-utbildningar

Detta delprojekt syftar till att säkra och utveckla Region Gotlands struktur kring YH-ansökningar och genomförandet av YH-utbildningar.

Delprojekt 4: Forskarstöd/forskningsöversikt

Med stöd från forskare vid Uppsala universitet genomföra en forskningsöversikt kring vilka insatser som ger resultat och som därmed bör prioriteras för att höja utbildningsnivån liksom att få stöd i övriga delprojekt för att bygga på beprövad kunskap.

Insatsområde(n): 1, 3, 5, 6, 7 och 8.

Huvudaktör: Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen, Region Gotland.

Andra möjliga aktörer: Kompetensplattform Gotland, Uppsala universitet, Gotland Grönt Centrum, Fenomenalen Region Gotland, Arbetsförmedlingen, Visby Centrum, Gotlands Förenade Besöksnäring och eventuellt andra möjliga arbetsgivare och/eller branschorganisationer.

Eventuell ERUF-/ESF-finansiering: Svårt att bedöma, möjligtvis delar av projektet.

Projekt 2: InterCom version 2.0 - nyanställning

Projektbeskrivning: Ett fortsättningsprojekt på en del av det tidigare projektet InterCom. Projektet InterCom omfattade fyra delar. Dessa var *ökad effektivitet*, *verksamhetsutveckling*, *Samverkan och nyanställning*. Projektet *InterCom version 2.0 – nyanställning* är en fortsättning på delen kring nyanställning som under projektet InterCom utvecklades till ett eget delprojekt.

I detta projekt föreslås ingå att erbjuda skräddarsydda kompetensinsatser till företag som nyanställer och där den anställde saknar viss kompetens. I detta projekt föreslås även ingå en bredare företagsanalys för att identifiera en möjlig omfördelning av arbetsuppgifter i samband med nyanställning. I dessa fall kan kompetensinsatser sättas in för att stötta omfördelning av uppgifter, vilket innebär att det inte bara är en nyanställd som får ta del av kompetensutveckling utan även befintlig personal som kan få nya arbetsuppgifter.

Insatsområde(n): 1 och 2.

Huvudaktör: Folkuniversitetet Visby.

Andra möjliga aktörer: Kompetensplattform Gotland.

Eventuell ERUF-/ESF-finansiering: Svårt att bedöma.

Projekt 3: Fler studenter som stannar på Gotland

Projektbeskrivning: Genomföra en förstudie för att öka förståelsen kring varför vissa studenter vid Uppsala universitet (Campus Gotland) väljer att flytta från Gotland efter erhållen examen. Utifrån förstudiens resultat genomföra riktade insatser med syftet att få en större andel av studenterna att bosätta sig på Gotland efter erhållen examen.

Insatsområde(n): 4, 9 och 10.

Huvudaktör: Inspiration Gotland.

Andra möjliga aktörer: Uppsala universitet och Region Gotland.

Eventuell ERUF-/ESF-finansiering: Svårt att bedöma, eventuellt ERUF.

Projekt 4: Sommarläger i teknik och maskin

Projektbeskrivning: Sommarläger i teknik och maskin för barn och ungdomar i syfte att öka intresset för teknik och naturvetenskap i tidig ålder.

Insatsområde(n): 1, 2 och 8.

Huvudaktör: Gotland Grönt Centrum.

Andra möjliga aktörer: Lantmännen Maskin, Cementa och Fenomenalen.

Eventuell ERUF-/ESF-finansiering: Svårt att bedöma.

Projekt 5: Skapa samverkansformer mellan skola och arbetsliv för bättre matchning från skola till arbetslivet

Projektbeskrivning: Projektet syftar till att skapa hållbara strukturer för att utveckla samverkan mellan skola och arbetsliv. Målet är att skapa bättre matchning från skola till arbetsliv. Bland annat kan projektet leda till att ett register skapas med information om företagsledare som kan ta emot skolklasser för besök. Besöken syftar till att öka elevernas kunskap om möjligheter på arbetsmarknaden och attrahera de till olika yrken och potentiella arbetsgivare. Besöken till företagen ska ske systematiskt. Eventuellt kan projektet innefatta att undersöka vidare möjligheterna att arbeta med arbetsmarknadskunskap i skolorna.

Insatsområde(n): 2 och 8.

Huvudaktör: Tillväxt Gotland.

Andra möjliga aktörer: Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen samt Företagarna Gotland.

Eventuell ERUF-/ESF-finansiering: Svårt att bedöma.

Projekt 6: Attrahera kompetens till Gotland

Projektbeskrivning: Att utveckla en arbetsmetodik för att understödja matchning på den gotländska arbetsmarknaden, dels gällande personer som vill flytta till ön, dels gällande personer som besitter kompetens inom identifierade bristyrken på ön. I detta ingår att ta fram ett systematiskt arbetssätt med en CV-bank, genom exempelvis digitalisering, för ökat samarbete mellan Inflyttarbyrå och arbetsgivare. Vidare ingår att hitta en arbetsstruktur för att systematiskt fånga upp personer som sökt jobb på Gotland men som inte fått jobb, så att denne kan presenteras för andra potentiella arbetsgivare, samt att identifiera en arbetsmetodik för att stötta medflyttare och de kompetenser som är på väg in till ön.

Insatsområde(n): 9 och 10.

Huvudaktör: Inspiration Gotland.

Andra möjliga aktörer: De största arbetsgivarna, Arbetsförmedlingen, mäklare, rekryteringsföretag, "Gotlands-ambassadörer", idrottsrörelsen och kulturföreningar.

Eventuell ERUF-/ESF-finansiering: Svårt att bedöma.

Projekt 7 och 8: Etablering av ett nära och fördjupat samarbete mellan Uppsala universitet och Region Gotland

Projektbeskrivning: Målet med projektet är att skapa ett aktivt partnerskap mellan Region Gotland och Uppsala universitet.

Insatsområde(n): 3 och 4.

Huvudaktör: Kommer att ansökas via två separata projekt där ledningskontoret Region Gotland är huvudansvarig för det ena och Uppsala universitet är ansvarig för det andra.

Andra möjliga aktörer: Inga i nuläget.

Eventuell ERUF-/ESF-finansiering: Svårt att bedöma.

5. Övriga förslag

I detta avsnitt redovisas en sammanställning av övriga förslag och idéer som inkommit under framtagandet av förstudien. Vissa av nedanstående idéer skall tolkas som input till redan föreslagna projekt eller till projektet *Hållbara Gotland* som helhet. Några av idéerna är också påbörjan till projektförslag och som kan utvecklas vidare framöver genom drivande huvudaktör/er.

- Gymnasielinje för maskiner och verkstadstekniker.
- Att identifiera framtida behov av kompetens (*görs redan inom ramen för kompetensplattformens arbete*).
- Att samla regionala aktörer inom kompetensförsörjningen på Gotland. Utse koordinator.
  - Formulera ett uppdrag åt gruppen ur Region Gotlands Tillväxtprogram.
  - Gruppen tar fram utbildningsbehov branschvis på Gotland.
  - Gruppen tar fram ett förslag till stödstruktur i att ta fram stöd till utbildningsplanering/utgöra ett stöd i utbildningsplaneringen.
- Information Gotland omfattande följande:
  - All info om Gotland i Stockholm
  - En fysisk plats
  - Digital version för övriga delar.
- Struktur för att höja kompetensen hos handledare.
- Att ställa om Fenomenalen för att motivera och engagera (i relation till de 17 globala målen).
- Jobba kunskaphöjande kring "employee-branding" för arbetsgivare på Gotland i syfte att öka kunskapen om hur man kan profilera sig för att hitta den kompetens man efterfrågar.
- Ledarskapsutbildning för chefer inom olika organisationer på Gotland.